

Agrogeológia és természetvédelem a Duna-Tisza közti homokvidéken

**(Szakmai tanácskozás Kecskeméten,
1989. szeptember 14-15)**

Az MTA Szegedi Akadémiai Bizottság Földtudományi Szakbizottsága, az MFT Alföldi Területi Szervezete, a Kiskúnsági Nemzeti Park Igazgatósága és a Kecskeméti Mezőgazdasági Földtani Gazdasági Társaság Kecskeméten 1989. szeptember 14-15-én szakmai tanácskozást és tanulmányutat rendezett. A rendezvényen a kutatók és a gyakorlati szakemberek beszámoltak a Duna-Tisza közze déli részén végzett agrogeológiai-talajtani kutatásaik eredményeiről, valamint az ásványi nyersanyagokkal folytatott eredményes talajjavítási kísérletekről. Az első napon előadások hangzottak el, ezt követően a kísérletek terepi megtekintése történt meg.

Az első előadásban KUTI LÁSZLÓ /MÁFI Agrogeológiai Osztály/ az Alföld komplex földtani térképezése során nyert adatok agrogeológiai szempontok szerinti újraértékelésével megszerkesztett 1:100 000 méretarányú térképeket mutatta be. A térképek a 10 m mélységben található képződmények, valamint a bennük mozgó talajvíz sajátosságait, összefüggéseit tartalmazzák. Részint az öntözhetőség agrogeológiai kritériumait /talajvízmélység, talajvízkémia, stb./ ábrázolják, részint a belvízelöntés földtani alapokon nyugvó prognosztizálását kívánják megoldani. A megszerkesztett térképek:

- A felszín alatti 10 m-es összlet kőzetkifejlődési térképe;
- A talajvíz kémiai típusai és összes oldott anyag tartalma;
- A talajvíz kritikus mélysége és összes oldott anyag tartalma;
- A felszínközeli rétegek vízáteresztő képessége;
- A belvízelöntés földtani okai.

A bemutatott térképek csak nagy területi áttekintésre adnak lehetőséget. Megfelelő felvételezés után, egy-egy kisebb táj, vagy egy-egy gazdaság területének felmérésére is alkalmas lehet.

FARKAS PÉTER /MÁFI Agrogeológiai Osztálya/ bemutatta Magyarország 1:500 000 méretarányú erózió-veszélyeztetettségi térképét. A kutatás során vizsgálták az eróziós károk okait /pl. kőzetminőség, talajtulajdonságok, időjárási viszonyok, növénytakaró, talajművelés/, amelynek függvényeként és a különböző hatások összegződésekként károsodik a termőtalaj. Az eddigi jelenségek leírása mellett, a mostani állapot feltüntetésén túl választ kívánnak adni az erózió várható alakulására is. A térképszerkesztés során a domborzati viszonyokat lejtőkategóriákkal, a csapadékviszonyok erózióra gyakorolt hatását pedig az erózió-veszélyeztetettség egyesített indexével jelölték. Megál-

lapítható, hogy a talajpusztulási folyamat ábrázolásával és jellemzésével mód nyílik ezen folyamatok megelőzésére, korlátozására, vagy megszüntetésére és lehetővé válik a talajvédelmi feladatok sürgősségének és a területre vonatkozó kiterjedésének megállapítása.

ZENTAY TIBOR /MÁFI Délalföldi Területi Szolgálat/ részletesen elemezte a Duna-Tisza közti homokvidék agrogeológiai viszonyait. Bevezetőjében kitért hazai homoktalajaink jellemzésére, ismertette a Duna-Tisza közti homokvidék sajátosságait, a legfontosabb talajképző kőzeteket, az ezen kialakult talajokat, a kőzetek és talajok ásványos összetételét, tápanyagtartalmát.

GEREI LÁSZLÓ /MTA Földrajztudományi Kutató Intézet Talajtani Osztálya/ és ZENTAY TIBOR vizsgálataik során tanulmányozták a javítandó homoktalajok sajátosságait, a területen található, illetve alkalmazható talajjavító nyersanyagokat, beszámoltak a többéves talajjavítási kísérletek során észlelt változásokról, összehasonlították a különböző homoktalajtípusok termékenyséjét. Szerzők vizsgálták a Duna-Tisza közti szoloncsák- és szolonyec talajokat, továbbá a hozzájuk közel található homoktalajokat. Megállapították, hogy a kutatás területén, a tömődött B-szint fellazulása, valamint a felső A-szintekből bizonyos fokú kalciumkarbonát-kimosás tapasztalható. Az alkáli sók mennyisége és eloszlása is lefelé irányuló alkáli sómozgásra utal. Mind-ezen jelenségek kezdődő sztyeppesedési folyamatokat jelentenek. A tanulmányozott homoktalajok arról tanuskodnak, hogy egymástól nem nagy távolságra - a domborzati viszonyok váltakozása következtében - igen eltérő tulajdonságú és genetikájú talajok képződhetnek.

A terület ásványi nyersanyagainak felhasználásában várhatóan nagy szerepe lesz az 1988. április 15-én megalakult Kecskeméti Mezőgazdasági Földtani Gazdasági Társaságnak. SZOLNOKY GYŐZŐ beszámolója szerint a Társaság tevékenységének alapvető célja, hogy kutatásfejlesztés és termelési tevékenység keretében vizsgálja a különböző természetes eredetű földtani képződmények /alginit, bentonit, riolittufa, zeolit, tőzeg/ továbbá ezek különböző anyagokkal való keverékeinek talaj-, tápanyag- és vízgazdálkodást javító szerepét. A Társaság kísérleti területén szőlő, alma, spárga, paradicsom, napraforgó, továbbá fenyőmag vetés és akáctelepítés esetében alkalmazta a természetes ásványi anyagokat különböző dózisokban. A kísérletek talaj-, levele- és termésvizsgálatai folyamatban vannak. Olyan kísérleteket is beállítottak, amelyek során a kommunális szennyvíziszappal és természetes ásványi anyagokkal előállított komposztok talajjavítási lehetőségeit vizsgálták. Rövid működésük eredményeképpen már új talajkeveréket is /BIO-ALGINIT/ hoztak forgalomba.

IVÁNYOSI SZABÓ ANDRÁS /Kiskúnsági Nemzeti Park/ elmondta, hogy területükön a természetvédelmi feladatokat - a hazai gyakorlatnak megfelelően - gazdálkodással kell megoldani. A gazdálkodás és természetvédelem az állandó kompromisszum-keresés jegyében él egymás mellett. A természetkimélő gazdálkodás egyik eszköze a műtrágyázás és a vegyszerhasználat korlátozása vagy kizárása, melyek terén jelentős szerep jut az ásványi nyersanyagoknak. Alkalmazásuk most indult meg, széles körű elterjesztésüket a Kecskeméti Mezőgazdasági Földtani Gazdasági Társaság munkájának eredményétől várják.

Az ásványi nyersanyagok talajjavításra való felhasználásának kutatása terén nagy hagyományokkal rendelkezik a DATE Termelésfejlesztési Intézete. KÖHLER MIHÁLY beszámolt arról, hogy az általuk vizsgált nyersanyagok közül az illites meddő, alacsony pH értéke következtében elsősorban a meszes homoktalajoknál jöhet számításba. A bentonitos meddő a laza szerkezetű homoktalajok kedvezőtlen tulajdonságait befolyásolhatja kedvezően, kijuttatása szerves trágyákkal együtt történik külön technológia alapján. Kedvező fizikai, kémiai- és biológiai tulajdonságokkal rendelkezik a riolittufa őrlemény.

Felhasználható szántóföldi növény- és zöldségtermesztéshez, szőlő-, gyümölcs- és erdőültetvények telepítések, üveg-, fólia házi zöldség, virág termesztésénél és palántanevelésnél. Fontos adalékanyaga konténeres és hajtatóládák talajának, szerves trágyáknak. Alkalmas szennyvíziszapok, települési hulladékok kezelésére, hozzáadható minden szerves hulladékhoz és melléktermékhez. Részletesen ismertette Kelet- és Észak-magyarország területén végzett kísérleteit, és annak a reményének adott kifejezést, hogy a vizsgált nyersanyagok a Duna-Tisza közén mind szélesebb körben elterjednek.

A résztvevők a második napon megtekintették a Kecskeméti Mezőgazdasági Földtani Gazdasági Társaság által beállított kísérleteket.

ZENTAY TIBOR
MÁFI Délalföldi Területi Földtani
Szolgálat, Szeged

Érkezett: 1989. december 15.